

Plan för vatten och avlopp i Värnamo kommun

- VA-PLAN, del 1

Reglemente

Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy

Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan

Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan

Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje

Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Kommunfullmäktige

Datum: 2018-11-29, § 223

Dokumentet gäller från: 2018-11-29

Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott

Dokumentansvarig: Johan Virdung

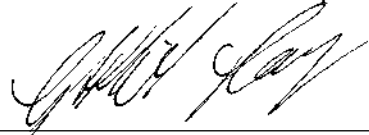
Förord

I vår vision den mänskliga tillväxtkommunen 40 000 invånare 2035 är VA-planen en viktig del. Målet är att skapa en långsiktigt hållbar struktur för en växande befolkning och samtidigt fortsätta utveckla Värnamos attraktivitet och att vi skapar en trygg kommun tillsammans.

Befolkningsutveckling, klimatförändringar och ny kunskap ändrar kontinuerligt förutsättningarna för en hållbar kommunövergripande VA-planering. Målet med VA-planeringen är att skapa goda förutsättningar för att alla invånare ska ha tillgång till rent dricksvatten i tillräcklig mängd, samt att spillvatten och dagvatten ska tas om hand utan olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Framtida beslut om ytterligare åtgärder inom vatten- och avloppsförsörjning ska ha stöd i de ställningstaganden som finns i VA-strategin.

Planen bidrar till att uppfylla kommunens vision om att vi ska bli fler på ett hållbart, attraktivt och tryggt sätt.

Gottlieb Granberg, tekniska utskottet

Politisk styrgrupp

Den politiska styrgruppen har bestått av samhällsbyggnadsnämndens presidie samt tekniska utskottets presidie.

Håkan Johansson	SBN ordförande
Bo Svedberg	SBN presidie
Haris Sibonjic	SBN presidie
Ulla Gradeen	Tekniska utskottet
Gottlieb Granberg	Tekniska utskottet

Arbetsgrupp

Emma Nordstrand	Planeringsarkitekt
Conny Eskilson	Förvaltningschef/SBF
Lasse Arnesson	Miljöchef
Gunnel Börjesson	Miljöinspektör
Antti Vähäkari	VA-chef
Johan Virdung	VA-ledningsnätsingenjör
Ulf Nilsson	VA-samordnare
Dan Carlsson	VA-projekteringsingenjör

Illustrationer/kartor

Emma Nordstrand
Tobias Flyar

Fotografier

Lars-Ingvar Björk
Annika Hellman
Johan Virdung

Konsult

Ulf Lundblad, SWECO, under perioden 2015-2017
Dagvattenhandbok, SWECO, Anna Dahlström

Planens 4 delar

VA-Inledning, del 1

Delen redogör för planens upplägg och syfte. Vidare redogörs för ansvar och organisation och avslutas med en omvärldsanalys som sätter planen i sin kontext.

VA-Översikt, del 2

Delen ger en nulägesbeskrivning av den allmänna och enskilda VA-försörjningen i kommunen. Faktorer som beräknas påverka VA-försörjningen i framtiden samt en sammanställning av vilka behov detta genererar framgår här.

VA-Dagvattenhantering, del 3

Delen redogör för kommunens arbete kring dagvattenfrågor, ansvarsfördelningen för detta samt recipient- och dagvattenklassning och en redogörelse för kommunens arbete i händelse av skyfall.

VA-Strategi, del 4

Denna del innehåller kommunens politiska ställningstaganden för hur vatten- och avloppsförsörjning ska hanteras. För varje ställningstagande beskrivs vilket behov som ligger till grund för det och vilka konsekvenser det medför

Åtgärdsplan

VA-åtgärdsplan är ett separat styrdokument som tas fram med utgångspunkt i VA-plan.

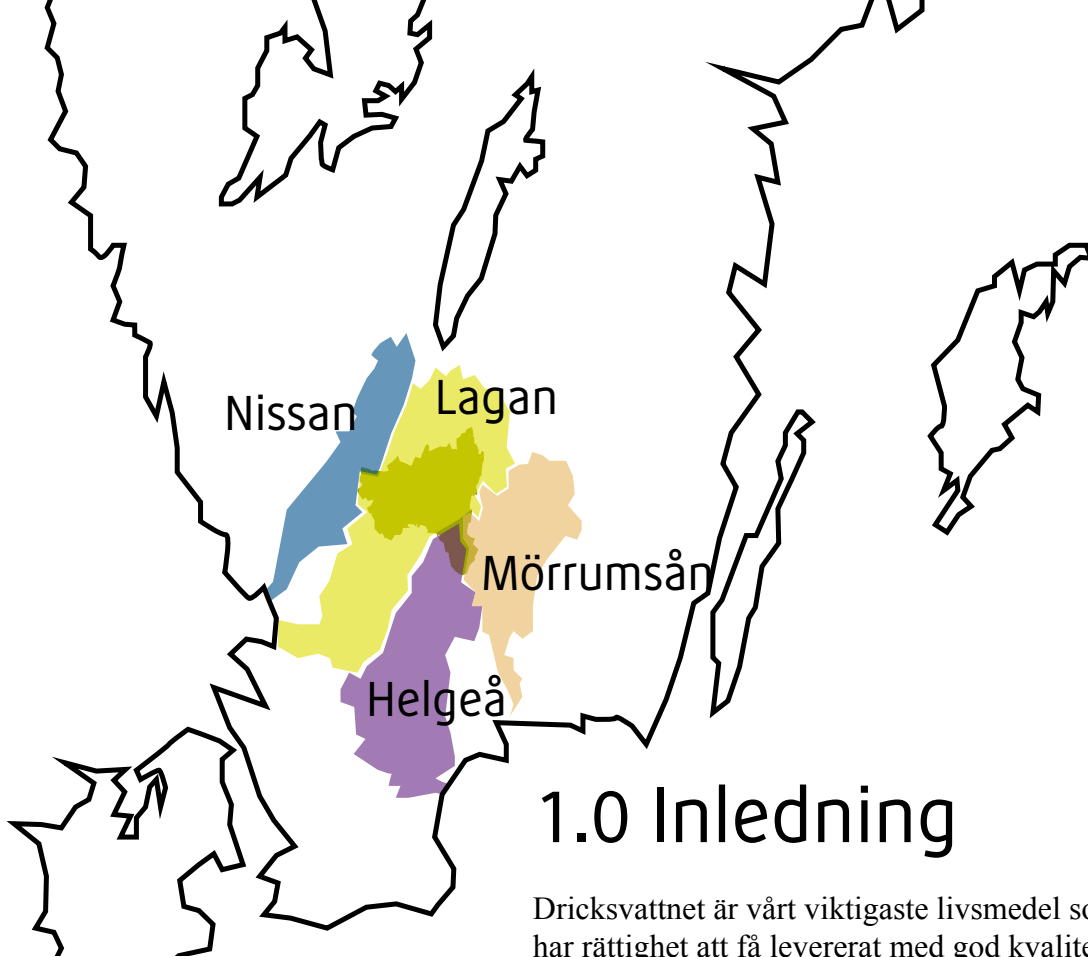
Innehållsförteckning

1.0 Inledning	1
1.1 Syfte och bakgrund	1
1.2 Planens upplägg	2
1.3 Värnamo kommun	3
1.3.1 Värnamo kommuns mål	4
1.4 Begreppsförklaringar	4
2.0 Organisation och ansvar	7
2.1 Metod för framtagande	7
2.2 Ansvarsfördelning	8
2.2.1 Ansvar på tjänstemannanivå	8
2.3 Planens ekonomiska konsekvenser	9
2.4 Uppföljning och revidering	9
3.0 Omvärldsfaktorer och befintliga planer	11
3.1 Lagstiftning	11
3.2 Europeiska regelverk	12
3.2.1 Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG)	12
3.2.2 Baltic Sea Action Plan	14
3.3 Miljömål och nationella miljö kvalitetsmål	14
3.4 Regionala planer och mellankommunalt samarbete	15
3.4.1 Regional vattenförsörjningsplan	15
3.4.2 Länsstyrelsens guide för dagvattenstrategi	16
3.4.3 Miljömål för vattnets bästa	16
3.4.4 Anpassning till ett förändrat klimat - Åtgärdsprogram 2015-2019 Jönköpings län	16
3.4.5 Anslutning till kommunalt avlopp i Jönköpings län	17
3.4.6 Vägledning vid bedömning av hög skyddsnivå för enskilda avlopp i Jönköpings län	17
3.4.7 Underlag för samordnad beredskapsplanering avseende dammbrott i Lagan	18
3.4.8 Bolmen	18
3.4.9 Bergaåsen	19
3.4.10 Möckelnområdet	19
3.5 Kommunala planer och dokument	19
3.5.1 Översiktsplan och fördjupning av översiktsplanen	19
3.5.2 Vattenskyddsområden	20
3.5.3 Övriga kommunala planer	20

1.0 Inledning

- 1.1 Syfte och bakgrund
- 1.2 Planens upplägg
- 1.3 Värnamo kommun
- 1.4 Värnamos mål
- 1.4 Begrepp

Karta som visar kommunens lokalisering i södra Sverige samt de avrinningsområden som berör kommunen.

1.0 Inledning

Dricksvattnet är vårt viktigaste livsmedel som alla medborgare har rättighet att få levererat med god kvalitet. En fungerande hanteringen av vårt avloppsvatten är en nödvändighet för att bevara våra sjöar och skapa goda livsmiljöer för människor. Framtidens vattenkvalitet styrs av hur vi agerar här och nu.

1.1 Syfte och bakgrund

Fungerande försörjning med vatten och avlopp (VA) är nödvändig för hela samhällsbyggandet. VA-verksamheten är en synnerligen viktig infrastruktur och service åt kommunens invånare, verksamheter och företag. Kommunens VA-verksamhet ska leverera socialt och ekonomiskt hållbara system samtidigt som den bidrar till en ekologisk hållbarhet med en god vattenstatus. Att planera för VA-verksamhetens framtida utveckling är en nödvändighet för att uppnå detta.

VA-planeringen omfattar hela kommunens VA-försörjning, det vill säga både inom och utanför verksamhetsområde.

Bakgrunden till kommunal VA-planering är att få en heltäckande långsiktig planering för kommunens vatten- och avloppsförsörjning och på så sätt använda resurserna på bästa sätt utifrån gällande mål och krav.

Lagstiftningen kring VA-området har skärpts och detta ställer krav på att kommunerna upprätthåller en tydlig planering och strategi både inom och utanför de kommunala verksamhetsområdena.

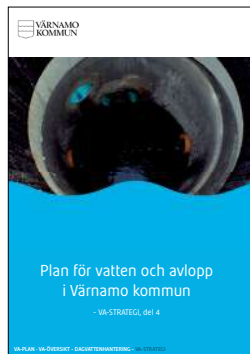
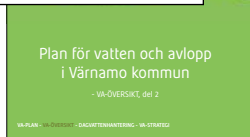

Illustration som visar VA-planens indelning i tre huvudområden: översikt, dagvatten och strategi samt den åtgärdsplan som blir en följd av VA-planen

1.2 Planens upplägg

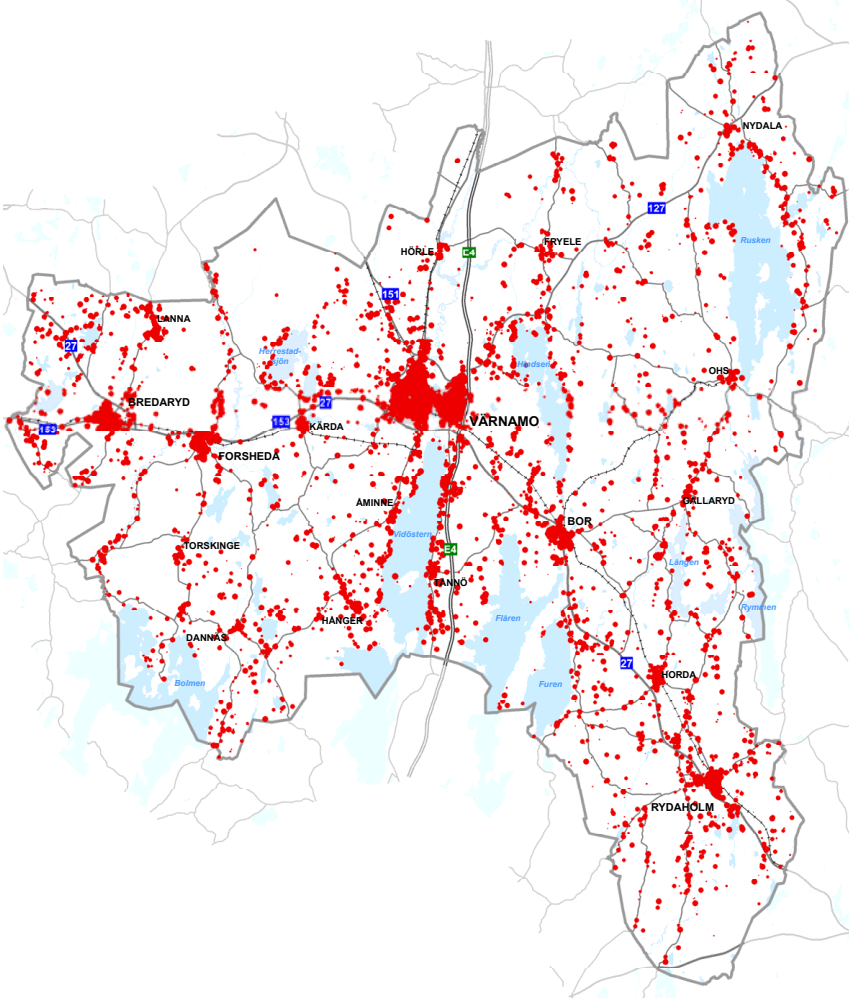
Planen har delats in i fyra delar där VA-plan är den del som håller samman planen och som innehåller planens inledande kapitel där bland annat syfte och bakgrund återfinns. Planen består även av delarna; VA-översikt, VA-dagvattenhantering och VA-strategi. Som en följd av planen kommer det att tas fram en till planen kopplad VA-åtgärdsplan.

- VA-översikten ger en heltäckande nulägesbild av hela kommunens VA-försörjning. Syftet med VA-översikten är att beskriva hur VA-försörjningen ser ut idag samt vilka behov som finns för framtiden. VA-översikten ligger till grund för både VA-dagvattenhantering och VA-strategi och ska även fungera som ett underlag för kommunens vidare översiktliga planering för vatten och avlopp bland annat i den kommande VA-åtgärdsplanen.
- VA-dagvattenhantering är en del av planen som tar ett samlat grepp om dagvattenfrågan för kommunen. Delen har tagits fram både med ambitionen att fungera som en handbok för kommunens arbete med dagvattenhantering och som kommunen plan och strategi för dagvatten. Dagvattenfrågan skiljer sig något från kommunens vatten- och avlopps-försörjning och har därför utformats som en separat del av planen.
- I VA-strategi redovisas kommunens hållning till VA-försörjningen, där kommunens ställningstaganden för dagvattenhanteringen är en betydelsefull del. I strategin beskrivs kommunens övergripande strategi och vilka långsiktiga ställningstaganden som behövs för att utveckla VA-försörjning för hela kommunen.

Den sista delen i kommunens VA-planering är genomförandet genom att konkreta åtgärder och behovet av kompletterande utredningar införlivas i kommunens löpande budgetprocess. Nödvändiga resurser måste tillsättas för att uppnå och upprätthålla en god och hållbar VA-försörjning för hela kommunen.

- VA-åtgärdsplan beskriver de åtgärder kommunen behöver göra inom VA-verksamheten både på kort och på lång sikt. Berörda områden och anläggningar pekas ut och åtgärderna beskrivs översiktligt.

Karta som visar på boendespridning baserad på adresspunkter.

1.3 Värnamo kommun

Värnamo kommun är belägen i Småland och är centrum för handel och service för Jönköpings läns sydvästra del. Värnamo-bygden blev tidigt ett betydande centrum för handel och senare även för tillverkningsindustrin.

Kommunen berörs till störst del av Lagans huvudavrinningsområde med undantag av kommunens sydöstra del som är del av avrinningsområde för Helge å. I sydost vid kommungränsen förekommer det även ett mindre område som är del av avrinningsområde för Mörrumsån.

Till ytan är kommunen 1380 km² och har omkring 34 200 invånare varav mer än hälften, 19 200 invånare bor i centralorten Värnamo. Befolkningsutvecklingen har stadigt varit växande de senaste 5 åren, med en takt på i snitt 0,35 %.

De största tätorterna i kommunen är belägna utefter riksväg 27 och är Rydaholm, Bor, Forsheda och Bredaryd. De fyra orterna har tillsammans 5819 invånare. Störst antal invånare, förutom Värnamo stad, har Rydaholm med cirka 1564 invånare i tätorten. Antalet invånare som bor på landsbygden och mindre tätorter är 8 426, med en koncentration runt Värnamo stad och kring sjön Vidösterns norra stränder. Lagan rinner rakt igenom

Värnamo centrum och mynnar ut i Vidöstern. Andra vattendrag och sjöar är bland annat Härån, Storån, Hindsen, Rusken, Flåren och Furen. Lagan medför en ökad risk för översvämning och kommunen har därför av MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) pekats ut som ett av 18 prioriterade områden för översvämningsskartering i Sverige.

1.3.1 Värnamo kommuns mål

Värnamo - den mänskliga tillväxtkommunen,
40 000 invånare 2035

Värnamo kommun blickar i sin vision två decennier framåt i tiden. Värnamo kommun ska vara en attraktiv och hållbar kommun socialt, ekologiskt och ekonomiskt. Kommunen ska kunna växa med omkring 6 000 invånare och det kommer då att behövas fler bostäder, arbetsplatser och mer service. Målet är att skapa en långsiktigt hållbar struktur för en växande befolkning och samtidigt fortsätta utveckla Värnamos attraktivitet och att vi skapar en trygg kommun tillsammans.

I takt med att kommunens invånare blir fler ställs krav på god planering kring vatten och avloppsförsörjning för att säkra en på lång sikt hållbar utveckling. Genom att i VA-planen peka ut vilka behov av utredningar, åtgärder, utbyggnad och ställningstaganden som behövs bidrar planen till att uppfylla kommunens vision om att vi ska bli fler på ett hållbart, attraktivt och tryggt sätt.

1.4 Begreppsförklaringar

Avloppsvatten	Definitionen enligt 9 kap. 2 § miljöbalken är: <ol style="list-style-type: none"> 1. spillvatten eller annan flytande orenlighet 2. vatten som används för kylning 3. vatten som avleds för sådan avvattning av mark inom detaljplan som inte görs för en viss eller vissa fastigheters räkning eller 4. vatten som avleds för avvattning av en begravningsplats
Dagvatten	Regn- eller smältvatten som rinner på mark, i diken eller genom ledningar till recipient.
Detaljplan (DP)	Plan för hur mark och vatten används inom ett mindre område, från enstaka fastighet till mindre stadsdel.

Dricksvatten	Vatten för hushållsändamål. Dricksvatten klassificeras som livsmedel enligt livsmedelslagen.
Enskilt avlopp	Avloppsanläggning som inte är ansluten till det kommunala avloppsnätet och som behandlar avlopp från och upp till fem hushåll.
Gemensamhetsanläggning	En VA-anläggning som är gemensam för flera fastigheter och som har inrättats med stöd av anläggningslagen. Ägaren till fastighet som ingår i en sådan samfällighet har rätt att nyttja anläggningen men även en skyldighet att bidra med kostnaderna för anläggningens drift och underhåll. En gemensamhetsanläggning förvaltas ofta i föreningsform av en så kallad samfällighetsförening.
Grundvattenförekomst	Grundvatten är det vatten som finns under markytan i den mättade zonen. En grundvattenförekomst är en avgränsad volym grundvatten.
LOD	Lokalt Omhändertagande av Dagvatten. Innebär att dagvatten tas omhand där det bildas, exempelvis genom att det används för bevattning, infiltration i marken eller fördröjning i damm.
Recipient	Sjö, å eller hav som avloppsvatten avleds till.
Råvatten	Ytvatten eller grundvatten som används vid framställning av dricksvatten.
Spillvatten	Avloppsvatten från hushåll och industrier, ej dagvatten. Spillvatten från hushåll består av WC-, bad-, disk- och tvättvatten.
Vattenskyddsområde (VSO)	Ett skyddsområde som upprättas kring viktiga dricksvattentäkter för att skydda dessa mot föroreningar.
Vattentäkt	Vattenförekomst som nyttjas för vattenförsörjning
Verksamhetsområde	Geografiskt område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning.
Ytvattenförekomst	Ytvatten omfattar sjöar, magasin, åar, floder, kanaler, vatten i övergångszonen eller kustvattensträckor. En ytvattenförekomst är en av vattenmyndigheten avgränsad och betydande förekomst.
Återkomsttid	Är ett statistiskt mått för att beskriva sannolikheten av att en viss händelse inträffar. Begreppet används t.ex. för nederbörd, flöden och vattenstånd.
Översiktsplan (ÖP)	Kommuntäckande plan som redovisar grunddragen i kommunens mark- och vattenanvändning samt bebyggelseutveckling.

2.0 Organisation och ansvar

2.1 Metod för framtagande

2.2 Ansvarsfördelning

2.3 Planens ekonomiska konsekvenser

2.4 Uppföljning och revidering

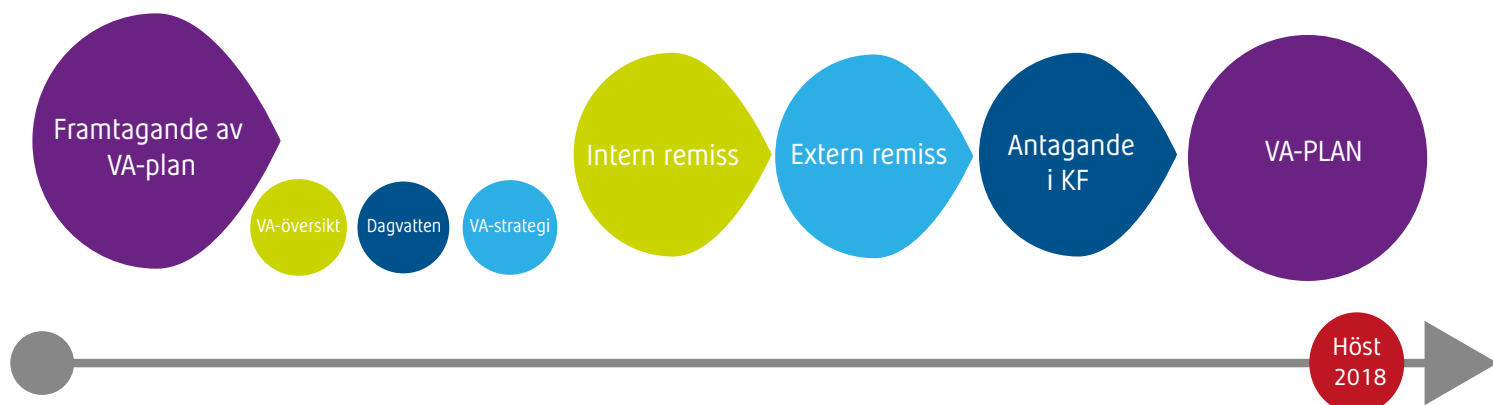

Illustration som visar på planprocessen

2.0 Organisation och ansvar

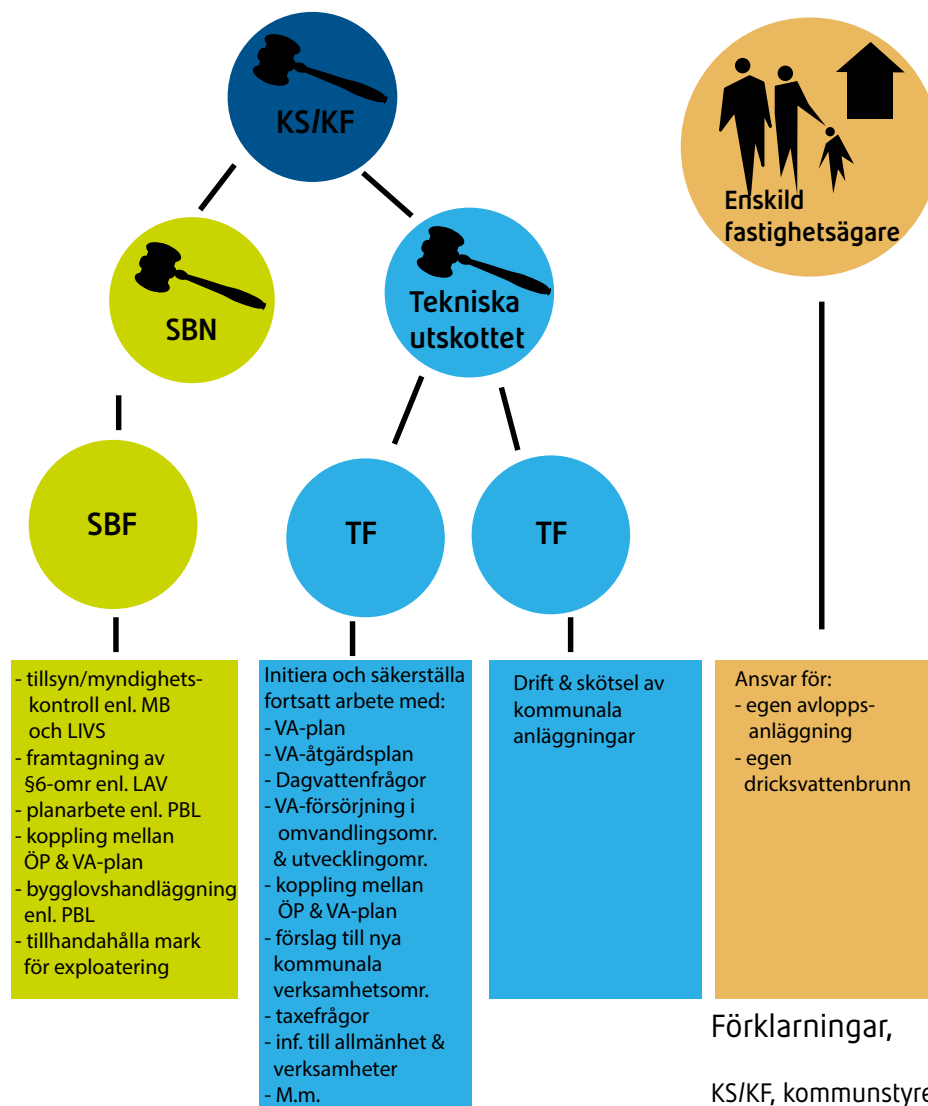
I följande kapitel presenteras organisationen för framtagandet och uppföljningen av Värnamo kommuns plan för vatten- och avloppsförsörjning. Vidare redogör kapitlet för hur ansvarsfördelningen ser ut kring VA-frågorna i kommunen.

2.1 Metod för framtagande

Värnamo kommuns VA-plan är framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen med stöd av en arbetsgrupp från tekniska förvaltningen. Vid arbetet med att slutföra översikten samt att ta fram planen har en extern konsult anlitats. Det är samhällsbyggnadsförvaltningens plan- och bygglovsavdelning som samordnat arbetet.

Politiker från samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunstyrelsen har tagit del av informationen under arbetets gång. För arbetet att ta fram VA-strategin, där de politiska ställningstagandena återfinns för kommunens VA-försörjning, har en arbetsgrupp men tjänstemän från miljöavdelningen, plan- och byggavdelningen och tekniska förvaltningen samt presidierna från samhällsbyggnadsnämnden och tekniska utskottet deltagit.

Arbetet med att ta fram VA-planen har pågått under perioden 2014-2018. VA-planen är framtagen parallellt med arbetet att ta fram en ny översiktsplan för Värnamo kommun. VA-planen är ett betydelsefullt planeringsunderlag till översiktsplanen.

Förklaringar,

KS/KF, kommunstyrelse och kommunfullmäktige
 SBN, samhällsbyggnadsnämnden
 TF, tekniska förvaltningen
 SBF, samhällsbyggnadsförvaltningen
 MB, miljöbalken
 LIVS, livsmedelslagen
 LAV, lagen om allmänna vattentjänster
 PBL, plan- och bygglagen

Figuren visar vilka parter som har ansvar för och intresse av olika delar av VA-försörjningen.

2.2 Ansvarsfördelning

VA-försörjningen i kommunen är en angelägenhet för de flesta av kommunens verksamheter och för enskilda invånare.

Huvudman med ansvar för den allmänna VA-anläggningen, kommunens verksamhetsområden och VA-planens genomförande är kommunfullmäktige i Värnamo kommun.

Daglig drift och underhåll sköts av kommunens VA-avdelning som är en del av kommunens tekniska förvaltning. Utanför verksamhetsområde är enskilda fastighetsägare ansvariga för att den egna dricksvattenförsörjningen och den egna avloppsanläggningen uppfyller miljöbalkens krav. Tillsyn av allmänna och enskilda VA-anläggningar utförs av kommunens miljöavdelning på samhällsbyggnadsförvaltningen. Länsstyrelsen har tillsyn över de stora kommunala anläggningarna (Värnamo, Forsheda, Rydaholm).

2.2.1 Ansvar på tjänstemannanivå

Tekniska förvaltningen är ansvarig för utförande, förvaltning och revidering av Plan för vatten och avlopp i Värnamo

kommun. Framtida revidering sker i samråd med tjänsteman ansvarig för översiktsplanering på samhällsbyggnadsförvaltningen. Tekniska förvaltningen ansvarar för framtagande av åtgärdsplan, som beslutas av tekniskt utskott.

2.3 Planens ekonomiska konsekvenser

VA-planen medför inga direkta ekonomiska konsekvenser. Däremot kommer den till planen hörande VA-åtgärdsplanen att medföra direkta kostnader när exempelvis en utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp ska göras eller vid revidering av vattenskyddsområden med mera.

För de ställningstaganden som förekommer i VA-strategin redovisas vilka konsekvenser som dessa kan förväntas ge upphov till. Förutom vilka ekonomiska konsekvenser som ställningstagandet medför (främst för den kommunala verksamheten) redovisas här även de ekologiska och sociala konsekvenserna.

Vid kommunens strategiska planering kan VA-planen leda till att vissa områden inte tas i anspråk för ny bebyggelse. Detta för att området är olämpligt ur ett hälso- eller miljöhänsende.

2.4 Uppföljning och revidering

Planen med därtill hörande översikts-, -dagvatten- och strategidel är beroende av uppföljning och revidering i takt med att samhälle och förutsättningar förändras.

Värnamo kommun har ambitionen att införa ett arbete med rullande översiktsplan. I processen att varje mandatperiod aktualisera och komplettera kommunens översiktsplan bör även VA-planen följas upp och utvecklas. På detta sätt säkerställs att kommunen har ett uppdaterat och väl fungerade planeringsunderlag för vatten- och avloppsförsörjningen.

Revidering sker varje mandatperiod som en del av arbetet med aktualisering av gällande översiktsplan.

Senaste revidering genomförd: 2018-11-29

Nästa revidering bör ske senast år: 2022

3.0 Omvärldsfaktorer och befintliga planer

3.1 Lagstiftning

3.2 Europeiskt regelverk och planer

3.3 Nationella miljömål

3.5 Regionala planer och mellankommunal
samverkan

3.6 Kommunala planer och dokument

3.0 Omvärldsfaktorer och befintliga planer

Kommunens VA-försörjning påverkas från många olika håll. De krav som ställs på kommunens VA-organisation är allt ifrån kommunala riktlinjer och regionala mål till nationell lagstiftning och europeiska direktiv.

I följande kapitel presenteras de mest betydelsefulla krav och målsättningar som påverkar kommunens VA-försörjning.

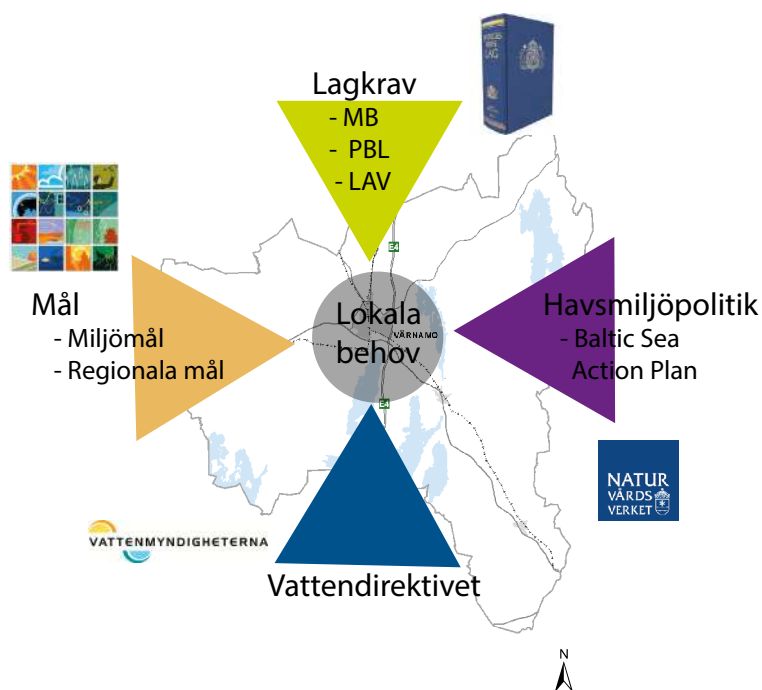

Illustration som visar på omvärldsfaktorerna.

3.1 Lagstiftning

Det finns inget lagkrav på att en kommun ska ta fram en VA-plan. Kommunen har däremot ett fullständigt ansvar för VA-försörjningen. Genom att planera för vatten- och avloppsfrågor uppfylls lagkraven vad gäller kommunens ansvar, men också de krav på åtgärder och de mål inom VA-området som sätts av olika myndigheter.

Då en kommunal VA-planering innebär att arbeta med hela kommunens VA-försörjning innebär det också att arbeta utifrån flera olika lagstiftningar. De lagar som framförallt styr den kommunala VA-planeringen är lagen om allmänna vattentjänster (2006:412), plan- och bygglagen (2010:900) och

miljöbalken (1998:808). Det är först och främst i dessa lagrum som verktygen finns för att planera och styra VA-försörjningen.

Det förekommer även annan lagstiftning som för vissa delar av VA-försörjningen har betydelse för kommunens planering såsom, förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, miljöprövningsförordningen (2013:251) och anläggningslagen (1973:1149). Det är anläggningslagen som reglerar bestämmelser som rör gemensamhetsanläggningar. Bland annat anges vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en gemensamhetsanläggning ska kunna inrättas. Livsmedelsverkets föreskrifter innehåller krav på hanteringen av och kvaliteten på

dricksvatten i anläggningar som tillhandahåller mer än 10 m³ dricksvatten per dygn eller som försörjer fler än 50 personer eller är till för livsmedelsverksamhet, offentlig verksamhet eller kommersiell verksamhet, oavsett mängd.

3.2 Europeiska regelverk

Mycket av vår lagstiftning kring vattnet och dess status styrs av olika EU-direktiv. EU har satt upp både riktlinjer, krav och mål för hur frågorna kring vattnet ska hanteras och hur en bra miljö ska uppnås.

3.2.1 Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG)

År 2000 antog samtliga länder inom EU ramdirektivet för vatten. Ramdirektivet införlivades i svensk lagstiftning med en särskild vattenförvaltningsförordning (SFS 2004:660). Förordningen beskriver hur svensk vattenförvaltning ska genomföras och organiseras. I Sverige finns fem vattenmyndigheter med ansvar för var sitt vattendistrikt. Dessa har tagits fram med avseende på avrinningsområden. Värnamo kommun tillhör Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt.

Det övergripande målet med vattendirektivet är att god vattenstatus ska uppnås i alla vattenförekomster. I Sverige tillämpas vattendirektivets mål med miljö kvalitetsnormer och tillämpningen av dessa styrs av miljöbalken och plan- och bygglagen. Vattenmyndigheten och länsstyrelserna har klassificerat de större vattenförekomster i vattendistriktet med avseende status, påverkan och risk för försämring. Vattenmyndigheterna arbetar därefter fram åtgärdsprogram och förvaltningsplaner som myndigheter och kommuner ska följa för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna uppnås. Kommunerna är ansvariga för ett antal åtgärder inom vattenförvaltningen. De handlar om att utveckla tillsyn, prövning och planläggning med miljö kvalitetsnormerna som utgångspunkt och om att skydda dricksvattenförsörjningen. En av åtgärderna handlar om krav på enskilda avlopp och en annan om att arbeta fram kommunala VA-planer.

Vattenförvaltningen sker i 6-års-cykler och varje vattendistrikt tar under denna tid fram förslag till miljö kvalitetsnormer och statusklassningar för distriktets vattenförekomster.

Andra europeiska direktiv som påverkar planeringen av vatten- och avloppsförsörjningen i kommunen är direktivet om miljökvalitetsnormer för prioriterade ämnen (2008/105/EG) och dricksvattendirektivet (98/83/EG). Det sistnämnda direktivet innehåller minimikrav på dricksvattenkvaliteten. Alla medlemsländerna måste följa kraven men får ha egna, strängare nationella krav. Sverige har införlivat EU-direktivet i Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) om dricksvatten, omtryck (LIVSFS 2013:4).

Grundvattendirektivet (2006/118/EG) är ett dotterdirektiv till ramdirektivet för vatten. Syftet med direktivet är att komplettera vattendirektivets bestämmelser om skydd av grundvatten med kriterier för bedömning av god kemisk grundvattenstatus och kriterier för att upptäcka och vända uppåtgående trender. Stigande föroreningskoncentrationer eller sjunkande grundvattennivåer är exempel på sådana trender.

Avloppsvattendirektivet (91/271/EEG) om rening av avloppsvatten från tät bebyggelse kräver att avloppsvatten ska genomgå minst sekundär rening, vilket i normalfallet innebär biologisk, och anger dessutom minimikrav för kvaliteten hos det renade vattnet. Direktivet är infört i svensk lagstiftning genom Naturvårdsverkets föreskrifter, nfs 2016:6 och miljöbalken.

Avsikten med översvämningsdirektivet (2007/60/EG) är att EU:s medlemsländer ska arbeta för att minska negativa konsekvenser av översvämnningar och på så sätt värna om människors hälsa och skydda miljö, kulturarv och ekonomisk verksamhet. Detta ska ske genom ett systematiskt arbete med att kartlägga översvämningshot och översvämningsrisker och ta fram riskhanteringsplaner för de översvämningshotade områdena. I Sverige genomförs översvämningsdirektivet genom förordning om översvämningsrisker (SFS 2009:956) och MSB:s föreskrifter om riskhanteringsplaner (MSBFS 2013:1). MSB är ansvarig myndighet och genomför arbetet i nära samarbete med länsstyrelserna. Arbetet genomförs i tre steg. Först görs en preliminär bedömning av översvämningsrisker. Sedan tas kartor över översvämningshotade områden samt kartor

över översvämningsrisker för hotade områden fram. Till slut arbetas riskhanteringsplaner fram.

Inom Västerhavets vattendistrikt finns fem utpekade områden med betydande översvämningsrisk, Göteborg, Lidköping, Kungsbacka, Värnamo och Karlstad.

3.2.2 Baltic Sea Action Plan

Baltic Sea Action Plan antogs av samtliga länder kring Östersjön år 2007. Åtgärdsplanens mål är att få god ekologisk status i Östersjön till år 2021. Målet har fyra delmål som varje land ansvarar för att uppnå genom att ta fram egna nationella genomförandeplaner. Delmålen innebär att Östersjön ska vara opåverkad av övergödning, livet i Östersjön ska vara opåverkat av farliga ämnen, bevarandestatusen av Östersjöns biologiska mångfald ska vara gynnsam och sjöfarten i Östersjön ska vara miljövänlig.

Den del som rör VA-sektorn är i hög grad kopplad till övergödningens problematiken där åtgärder för att minska utsläppen av växtnäringssämnen till Östersjön har hög prioritet.

3.3 Miljömål och nationella miljö kvalitetsmål

Arbetet med miljö kvalitetsmålen grundar sig i tanken om att vi till 2020 ska ha löst de stora miljöproblemen och att vi kan lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljöproblem utanför Sveriges gränser. Detta innebär bland annat att främja människors hälsa, värna om den biologiska mångfalden och naturmiljön, ta till vara de kulturhistoriska värdena, bevara ekosystemets långsiktiga produktionsförmåga samt trygga en god hushållning med naturresurserna. Utöver generationsmålet består det svenska miljömålssystemet av nitton etappmål och sexton miljö kvalitetsmål.

Etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljö kvalitetsmål. De visar vad Sverige kan göra och tydliggör var insatser bör sättas in. Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Preciseringar av miljö kvalitetsmålen förtydligar dem och används i uppföljningen av målen.

Illustration som visar generationsmålet.
Illustratör: Tobias Flyar

Illustration som visar alla nationella miljömål.

Illustratör: Tobias Flyar

Länsstyrelsen har ansvaret för att samordna miljömålsarbetet i regionen. De ska anpassa, precisera och konkretisera miljömålen utifrån de förutsättningar som finns i länet. Kommunens uppgift är sedan att anpassa miljömålen efter kommunens förutsättningar och vara med och arbeta för ett hållbart samhälle. Översiktsplanen är ett viktigt strategiskt dokument och vägledande för hela kommunens mark- och vattenanvändning. Det är därför viktigt att översiktsplanens riktlinjer ska vara kopplade till miljö kvalitetsmålen och medverka till deras uppfyllelse. Av de nationella miljömålen är det; Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö som främst berör kommunens VA-planering.

3.4 Regionala planer och mellankommunalt samarbete

Det är viktigt att kommunens VA-försörjning kan ingå i ett regionalt sammanhang och att då behov uppstår att det går att samarbeta över kommungränserna. De läns gemensamma dokument och planer som finns samt de regionala och mellankommunala projekt som pågår måste alltid beaktas i VA-relaterade frågor. VA-försörjningen både påverkas och påverkar andra kommuner.

3.4.1 Regional vattenförsörjningsplan

Länsstyrelsen i Jönköping har i samverkan med länets kommuner tagit fram en Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län, meddelande nr 2015:31, som beskriver den nuvarande vattenförsörjningen och pekar ut de dricks-vattenresurser som är viktigast för länets nutida och framtida dricksvattenförsörjning. Dessutom ska den stärka länets förmåga att hantera risker och kriser kopplade till hot mot dricksvattenförsörjningen. Planen ska användas som ett planeringsunderlag av både kommunerna och Länsstyrelsen i vårt gemensamma arbete för en säker och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning.

Den regionala vattenförsörjningsplanens syfte är även att fungera som planeringsunderlag för kommunerna vid framtagandet av kommunala vattenförsörjningsplaner.

Den kommunala vattenförsörjningsplanen ska vara av en mer fördjupad karaktär för vattenresurser och eventuella brister och behov i den nuvarande vattenförsörjningen. Värnamo kommun har tagit fram en kommunal vattenförsörjningsplan som fungerar som ett planeringsunderlag för den kommunövergripande översiktsplanen.

3.4.2 Länsstyrelsens guide för dagvattenstrategi

Länsstyrelsen i Jönköpings län har i samarbete med flera kommuner i länet tagit fram en vägledning för arbetet med dagvattenfrågor, Dagvatten i ett förändrat klimat, meddelande nr 2015:34. Syftet med vägledningen är att ge kommunerna i Jönköpings län underlag till egna dagvattenstrategier, både avseende befintlig bebyggelse och vid nybyggnation. Delar av guiden ska direkt kunna lyftas in i en kommunal dagvattenstrategi.

Att i ett tidigt skede planera för klimatförändringarnas effekter gör att mycket av de skador och kostnader som annars skulle drabba kommunen kan förebyggas. Värnamo kommun har för avsikt att ta fram en dagvattenstrategi efter länsstyrelsens guide som ska biläggas VA-planen och fungera som ett planeringsunderlag för den kommunövergripande översiktsplanen.

3.4.3 Miljömål för vattnets bästa

Varje länsstyrelse har fått i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för att nå miljökvalitetsmålen. I Jönköpings län har det arbetet delats upp i fyra block. Miljömålen för vattnets bästa omfattar följande miljömål; Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Grundvatten av god kvalitet. Åtgärdsprogrammet, Vattnets miljömål, gäller för perioden 2017-2021 och innehåller 35 åtgärder. Kommunerna ansvarar för 17 av dessa. Genomförande av åtgärderna följs upp årligen. Länets miljömål följer samma struktur som de nationella målen och utgör länets bidrag till att nå dessa.

3.4.4 Anpassning till ett förändrat klimat -

Åtgärdsprogram 2015-2019 Jönköpings län

Syftet med åtgärdsprogrammet är att vara en vägledning för länets aktörer för att aktivt möta klimatförändringarna och skapa ett långsiktigt robust samhälle och en hållbar utveckling.

Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län, 2015

Dagvatten i ett förändrat klimat - Guide för klimatanpassning.

Vattnets miljömål, åtgärdsprogram 2017-2021

Programmet innehåller mål för länets klimatanpassningsarbete samt prioriterade och konkreta åtgärder. Flera av åtgärderna påverkar kommunens arbete med VA-planering.

Kommunen ska beakta klimatförändringarna i sin vatten- och avloppsplan samt vid behov ta fram en beredskapsplan för hur dricksvatten ska hanteras och uttag regleras om det skulle bli en bristvara. Information om klimatförändringarnas inverkan på dricksvatten ska också nå ut till innehavare av enskilda brunnar och vattentäkter. Planering och byggande inom kommunen ska bidra till en mer hållbar byggnation och dagvattenhantering i framtidens klimat. Redan beslutade detaljplaner som inte ännu bebyggts måste ses över utifrån nya risker i framtidens klimat. Riktlinjer och rekommendationer för dagvattenhantering i ett förändrat klimat ska tas fram av en länsgemensam arbetsgrupp. Kommunen ska också inventera och peka ut riskområden utifrån ras- och skredrisk, översvämningrisk (orsakad av höga flöden och skyfall) samt höga grundvattennivåer i framtidens klimat.

3.4.5 Anslutning till kommunalt avlopp i Jönköpings län

Detta dokument har tagits fram genom ett samarbete mellan samtliga kommuner och Länsstyrelsen i Jönköpings län. Dokumentet innehåller råd och krav vid utsläpp av avloppsvatten från industrier och andra verksamheter. Syftet med skriften är att utgöra en vägledning så att mängderna av oönskade ämnen som tillförs avloppsreningsverken, genom utsläpp av spillvatten från industrier och andra verksamheter, kan minskas.

Det är inte tillåtet att avleda spillvatten från industri och verksamheter, till det kommunala avloppsledningsnätet utan att detta föregås av särskild prövning. Avloppsvatten från verksamhet (t.ex. en industri), som inte är behandlingsbart, får inte avledas till spillvattennätet utan ska i stället tas om hand av verksamheten enligt gällande miljölagstiftning. Dokumentet är antaget av kommunfullmäktige och gäller som riktlinjer för avledning av processvatten.

3.4.6 Vägledning vid bedömning av hög skyddsnivå för enskilda avlopp i Jönköpings län

Av Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanläggningar för hushålls- och verksamhetsvatten framgår att kommunerna ska ta ställning till om det ska vara normal eller hög skyddsnivå när man anlägger ett enskilt avlopp. Samtliga kommuner i

Anpassning till ett förändrat klimat, åtgärdsprogram 2015-2019.

Jönköpings län har enats om gemensamma bedömningsgrunder för när hög skyddsnivå ska gälla avseende enskilda avlopp. Materialet finns sammanfattat i dokumentet ”Vägledning vid bedömning av hög skyddsnivå för enskilda avlopp i Jönköpings län”, vilket togs fram år 2012.

Hög skyddsnivå kan bedömas av hälsoskyddsskäl eller miljöskyddsskäl var för sig eller av båda orsakerna. Områden där hög skyddsnivå av hälsoskyddsskäl bör gälla är inom skyddsområde för dricksvattentäkt, inom 50 m från enskild vattentäkt, för vattenförekomster som är utpekade för framtida dricksvattenförsörjning samt vid badplatser som omfattas av badvattendirektivet samt kommunalt inrättade badplatser. Områden där hög skyddsnivå av miljöskyddsskäl bör gälla är inom 50 m runt alla sjöar och vattendrag, inom 100 m runt sjöar och vattendrag som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god ekologisk status avseende näringsämnen samt inom 100 m runt värdefulla vatten som pekats ut i enlighet med miljömålet Levande sjöar och vattendrag.

3.4.7 Underlag för samordnad beredskapsplanering avseende dammbrott i Lagan

Rapporten omfattar dammarna i Lagan som ägs av Statkraft Sverige AB, Vattenfall Vattenkraft AB, GW Kraft AB, Hörle bruk AB och Ljungby Energi AB.

Rapporten beskriver underlaget till samordnad beredskapsplanering vid dammbrott som tagits fram för Lagan. I arbetet har förutom dammägarna även länsstyrelserna i Kronoberg, Jönköping och Halland, kommunerna längs vattendraget och Svenska Kraftnät medverkat i enlighet med överenskommelse med Statkraft Sverige AB.

Mot bakgrund av det förebyggande arbete som genomförs och den redovisade statistiken bedöms sannolikheten för dammbrott som leder till stora konsekvenser vara ytterst liten för dammarna i Lagan.

Inget av de analyserade dammbrotten kommer att orsaka någon storskalig översvämning i Värnamo kommun.

3.4.8 Bolmen

Sjön Bolmen är en mycket viktig dricksvattentäkt för ett flertal kommuner i sydsverige. Sjön levererar råvatten via den så kallade

Bolmentunneln till Ringsjöverket där det renas och dricksvattnet distribueras sedan ut till 16 kommuner och cirka 900 000 invånare i Skåne. En del av sjön och en stor del av dess avrinningsområde finns beläget i Värnamo kommun. Själva uttaget och området för vattentäkten med tillhörande vattenskyddsområde ligger i Ljungby kommun och utanför Värnamo kommun.

3.4.9 Bergåsen

I dagsläget försörjs ca 70 000 personer i Alvesta och Växjö kommuner av vatten från Bergåsens vattentäkt. Bergåsen vattentäkt har med tillhörande anläggningar förklarats vara av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjningen. Värnamo kommuns är berörd eftersom Bergåsen är en grundvattentäkt med induktion av vatten från Lagan vilket medför att tillrinningsområdet för Lagan ingår i influensområdet för vattentäkten. Värnamo kommun ingår i stora delar i Lagans avrinningsområde och sjön Vidöstern som Lagan rinner igenom förekommer till största delen inom Värnamo kommun. En del av råvattenledning samt en tryckstegringsstation förekommer inom Värnamo kommuns södra del.

3.4.10 Möckelnområdet

Nedströms Helge Å, söder om Rydaholm, i Kronobergs län finns ett särskilt värdefullt vatten ur natursynpunkt, Möckelnområdet, sär bland annat den skyddade fisken mal finns.

3.5 Kommunala planer och dokument

I kommunen finns många planer, dokument, program, riktlinjer och utredningsdokument som ska styra och vägleda kommunens arbete och de som bor och verkar i kommunen. Vissa är juridiskt bindande medans andra endast är vägledande. Många av dessa påverkar kommunens VA-försörjning.

3.5.1 Översiktsplan och fördjupning av översiktsplanen

En översiktsplan omfattar hela kommunens geografiska område och beskriver långsiktigt kommunens avsikt för användning av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön skall utvecklas och bevaras. Den redovisar också hur kommunen avser beakta värden av nationellt slag som till exempel riksintressen och miljökvalitetsnormer så att bland

Bild som visar framsidan till Värnamo kommuns översiktsplan- Mitt Värnamo 2035

annat miljöproblem förebyggs och att hushållning med naturresurser främjas. En översiktsplan är inte bindande, utan vägledande för efterföljande beslut.

Parallellt med arbetet att ta fram en VA-plan tar Värnamo kommun har även en ny kommunövergripande översiktsplan, Mitt Värnamo 2035, tagits fram. Planen utgår från den kommunala visionen med en tydlig tillväxtvision om: Värnamo - den mänskliga tillväxtkommunen, 40 000 invånare till 2035.

Det finns flera fördjupningar av översiktsplanen som är gällande för de flesta av tätorterna i kommunen. För Värnamo stad föreligger en fördjupning från 2006 som inte i sin helhet har bedömts vara aktuell i kommunens senaste aktualitetsprövning av gällande översiktsplan. Den fördjupade översiktsplanen har dock även fortsättningsvis stor betydelse för kommunens utveckling då kommunens bebyggelseutvecklingen till störst del sker i staden. Parallellt med fördjupningen har även kommunens Bostadsförsörjningsplan från 2016-2020 en betydelse då denna pekar ut och specificerar utveckling i kommunen.

3.5.2 Vattenskyddsområden

Innan föreskrifter för ett vattenskyddsområde tas fram krävs en noggrann riskinventering där alla reella och potentiella föroreningskällor kartläggs, så att föreskrifterna kan anpassas för det specifika vattenskyddsområdet. De geologiska förhållandena avgör i vilken omfattning föreskrifterna ska reglera och begränsa olika verksamheter, det vill säga om det krävs förbud, tillstånd, anmälan eller inga restriktioner alls.

Det huvudsakliga syftet med vattenskyddsföreskrifter är att förtydliga miljöbalkens hänsynsregler för de som bor och verkar inom skyddsområdet. Inskränkningarna för ett vattenskyddsområde ska vara tillräckligt för att syftet med skyddet ska uppnås, men får inte gå längre än vad som krävs. Skyddet ska vara både kortsiktigt och långsiktigt. En skyddsföreskrift kan dock, om det behövs, sträcka sig längre än kraven på allmän hänsyn enligt 2 kap miljöbalken, men beslutet kan då bli ersättningsgrundande.

För att ett vattenskyddsområde ska ge tillräckligt skydd bör den geografiska avgränsningen och skyddsföreskriften vara aktuella och framtagna efter dagens och framtidens förutsättningar. Många av vattenskyddsområdena i Värnamo kommun är föråldrade. Det äldsta är från 1968 och många är framtagna på 80-talet och är således mer än 30 år gamla.

3.5.3 Övriga kommunala planer

Värnamo kommun har under 2016 bland annat som ett underlag för arbetet med att ta fram ny kommunomfattande översiktsplan tagit fram en kommunal vattenförsörjningsplan. Syftet med planen är att säkerställa tillgången till vattenförekomster för

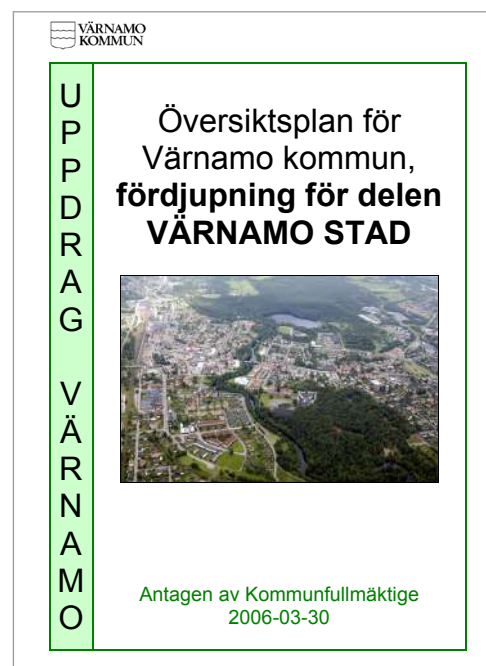

Bild som visar framsidan av den fördjupade översiktsplanen för Värnamo stad.

Bild som visar framsidan av Värnamo kommuns vattenförsörjningsplan

Bild som visar framsidan av Plan för Värnamo kommuns miljöarbete

dricksvattenförsörjningen i kommunen. Dagens användning av mark och vatten påverkar på olika sätt morgondagens kvantitativa och kvalitativa tillgång på dricksvatten. För att kunna förekomma problem och skapa förutsättningar för en över tid och generationer hållbar vattentillgång i kommunen bör användningen av en vattenförsörjningsplan implementeras i översikts- och detaljplanering samt övrig planering.

Under 2016-2017 har ett nytt styrdokument som ersätter tidigare Miljöprogram och Energi- och klimatstrategi tagits fram, Värnamo kommuns plan för miljöarbetet.

Syftet med planen är att beskriva kommunens behov av att arbeta inom den miljömässiga aspekten av hållbarhetsbegreppets tre (ekologisk, ekonomisk, social) dimensioner. Planen redogör för vad Värnamo kommun som organisation kan och ska göra för att minska sin negativa miljöpåverkan.

Bilagt till planen finns en åtgärdslista som redogör för vilka åtgärder som kommunen ska arbeta med inom miljöområdet. Merparten av dessa åtgärder återfinns i de olika åtgärdsprogram som länsstyrelsen i Jönköping ålägger kommunerna och som Värnamo kommun har åtagit sig att genomföra. Planen antogs 2018.

